

CJBB84

11.11.2010

Využití morfologických vlastností českého slovesa při formulaci dotazu při vyhledávání deverbativ

- Jak hledat v korpusech slovotvorné formace
- V korpusu nejsou (s výjimkou kategorie stupně, posesivních adjektiv, adjektivizovaných přechodníků) slovotvorné formace nijak zahrnuty do morfologických značek

Deverbativa na *-ní/-tí* lemma=.*[nt]í

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 29754

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

lemma:	##
první	138317
poslední	77707
vlastní	59136
státní	55102
hlavní	53580
nyní	48146
základní	39154
národní	38466
sociální	37770
ostatní	35272
jednání	34538
zahraniční	33395
mezinárodní	32679
třetí	30551
příští	30448
vedení	29573
finanční	29277
obchodní	28924
letošní	28738
století	27167
rozhodnutí	25458
pracovní	25357
řešení	25105

Zavřít Uložit

A co první, poslední, nyní, ...?

P-filtr : tag=„NNN.*“

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 12181

lemma: 0<KVIC zobrazit součet schovat

lemma:	##
jednání	34538
vedení	29573
století	26597
rozhodnutí	25458
řešení	25105
zařízení	25001
umění	21378
utkáni	21286
řízení	20720
setkání	14077
opatření	14022
náměstí	13805
zvýšení	13236
sdružení	12471
postavení	11458
hnutí	11088
oddělení	11034
spojení	10638
šťěstí	10124
vydání	10046
prohlášení	10013
použití	9992
využití	9944

Zavřít Uložit

A co *století*, *náměstí*, *šťěstí*, ... ?

- Projděte seznam kandidátů substantiva slovesná a pokuste se najít formální kritéria utvářenosti těchto derivátů, která by mohla pomoci zbavit se těch neuter na *-ní/-tí*, která (!z formálního hlediska) nemohou být příslušná deverbativa.

Která jsme našli ?

- *století, náměstí, štěstí, Ústí, čtvrtletí, pololetí
úmrtí, listí ...*
- *? jmění, ?koření, ..., úpatí, jíní, Porýní,
Rokytí, ...*

Existují nějaké společné formální vlastnosti ?

- před $-n-i/-t-i$ stojí souhláska
- před $-n-i/-t-i$ stojí samohláska

lemma= „.[bcčd..zž][nt]í“

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 51

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

lemma:	##
náměstí	13805
šťěstí	10124
Ústí	9109
nešťestí	3025
úmrť	2446
předměstí	1481
listí	1444
ústí	953
zápěstí	857
Pobaltí	469
rozcestí	465
předloktí	345
houští	220
trní	215
zrní	163
předmostí	161
Větřní	129
scestí	108
klestí	69
chrastí	57
roští	54
Podměstí	53
Srní	39

Zavřít Uložit

Libovolná samohláska ?

- a : hraní **ale úpatí** á : sehnání
- e : posezení ě : rozednění é : ?
- i : bití í : ? jíní
- y: krytí ý : ?Porýní
- o : ? ó : ?
- u : hnutí ů : ?

Je to náhoda ?

- Derivace od kořene
- Součástí derivačního sufixu je KmV

Úkol

- Které další derivační typy se v češtině tvoří od kmene slovesa a jakým způsobem je lze v korpusu vyhledávat ?

Cvrček, V.: Mluvnice současné Češtiny. Praha : Karolinum, 2010, s. 83.

- „Trojice *tiskárna, kavárna, mrazárna* dobře dokumentuje důležitost kmenotvorné přípony (...) při odvozování. Pokud nastane střet samohlásky kmenotvorné přípony se samohláskou na nepůvodní hranici, pak kmenotvorná přípona zůstane (*mraz-i-t* → *mrazárna*), zatímco samohláska sufixu na nepůvodní hranici se odsouvá. Na základě toho budeme posuzovat případy s *-árn(a)*, budou-li odvozeny od sloves s kmenotvornou příponou *-a-*, jako případy se sufixem *-rn(a)*: *posluchárna* (místo, kde se *poslouchá* sufix: *-rn(a)* + změna délky kmenotvorné přípony *-a-*). Případy budeme posuzovat jednotlivě a s důrazem na logiku významových vztahů v rámci analýzy typu slovo motivující - slovo motivované: *strojárna*, místo, kde se vyrábí *stroje*, nikoli místo, kde se bude něco *strojít* – sufix *-árn(a)* od slova *stroj*.“

Úkol

- MSČ je proklamativně založena na korpusu
- Vyhledejte v korpusu relevantní data (substantiva zakončená ?tvořená sufixy *-rn(a)*, *-írn(a)*, *-árn(a)*) a na základě pozorování dat získaných z korpusu se pokuste najít argumenty, proti předpokladu, že deverbativní názvy míst jsou derivovány od kmene (takže je-li deverbativum, pak je v derivátu táž kmenotvorná přípona/její alternující varianta jako v motivujícím slovese). Korpusová data totiž sama ukazují, že autor v této části textu nevychází z empirického korpusového výzkumu, ale z předpokladu, jehož platnost si na korpusových datech neověřil. Pokuste se to dokázat.